

μέ ένα τόμον ἀναμφισβητήτου ἀξίας καὶ στερεώνει τὴν θέσιν του ὡς διηγηματογράφου. Τὰ «Διηγήματά» του διαβάζονται με πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ ἀφίνουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου μίαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν. Καὶ αὐτὸ εἶνε κατόρθωμα δι' ἓνα Ἑλληνα διηγηματογράφον.

A. M.

ΟΙ ΤΗΝΙΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Τέχνης ἐξαιρετικὴν κατέχουσι θέσιν οἱ Τήνιοι καλλιτέχνη. Ὁ ἐν τῇ ὀνομαστῇ νήσῳ ἱερὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας διὰ τῆς ἀρωγῆς του χειραγώγησεν εἰς ἓνα ἄλλον ναὸν, τῆς Τέχνης, τὰς ἰδιοφυΐας, αἵτινες κατόπιν ἠρίστευσαν. Ὁ χρωστήρ καὶ ἡ σμίλη ἔσχον ἐπιφανεστάτους ἀντιπροσώπους κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, ἡτις ἐπηκολούθησε τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους. Οἱ Τήνιοι Καλλιτέχνη ὑπῆρξαν οἱ θεμελιωταί, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς. Ὁ Γύζης, ὁ Λύτρας, οἱ ἀδελφοὶ Φυτάλαι, οἱ Βιτάλαι, ὁ Φιλιππότης, ὁ Βιτσόρης, ὁ Σῶχος καὶ ὁ τραγικῆς μοίρας Χαλεπᾶς διὰ τῶν ἔργων των, τῶν γνησίων ἑλληνικῶν καὶ ἐμπνευσμένων, ἀνεδείχθησαν ὅχι μόνον ἔνδοξα τέκνα τῆς Τήνου ἡτις κατέστη οὕτω παρ' ἡμῖν ἡ κοιτὶς τῆς Τέχνης ἀλλὰ καὶ οἱ κορυφαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα.

Εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ κέντρα οἱ καλλιτέχνη εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ. Τὰ Κράτη, οἱ ἄνθρωποι, τὰ Σωματεῖα ἐνισχύουσι τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς τιμῶσι καὶ ἐξαιροῦσιν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τὸ ἔργον αὐτῶν.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Αἱ καλλιτεχνικαὶ ἐπιθέσεις τῆς ληψάσης περιόδου ἐδείξαν μίαν προοδευτικὴν ἐξέλιξιν τῶν νέων καλλιτεχνῶν. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, ἕνεκα τοῦ διαρρευσαντος ἔκτοτε χρόνου, θὰ δώσωμεν γενικοῦς μόνον χαρακτηρισμοὺς τῆς τεχνικῆς ἀξίας τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν.

—Ὁ κ. Παπαπανάγιώτου μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι εἶνε δυνατός εἰς τὴν σύνθεσιν. Ἐπιλαμβάνεται δυσκόλων θεμάτων κατὰ τρόπον ἐκνοποιοητικόν. Ὁ ὁρίζων τῆς καλλιτεχνικῆς του ψυχῆς εἶνε εὐρύς, ἡ δεξιότης τοῦ χρωστήρος του ἀξιοσημείωτος, χάρις εἰς τὰς ἐν Μονάχῃ σπουδὰς

Ἀτυχῶς ἐν Ἑλλάδι οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἐγένετο συστηματικὴ ἐργασία ὑπὲρ τῶν ἀφοσιωθέντων εἰς τὴν τέχνην καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποβαίνει ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως εἰδικῶν μονογραφιῶν.

Πρωτοβουλία τῶν κ. κ. Δ. Καλογεροπούλου καὶ Ξ. Σώχου θὰ ἀναπληρωθῇ ἡ ἔλλειψις αὕτη. Ἀνέλαβον τὴν ἔκδοσιν μεγάλου Καλλιτεχνικοῦ Λευκώματος περιλαμβάνοντος σειρὰν ὀκτὼ αὐτοτελῶν τευχῶν, ἐν τοῖς ὁποίοις θὰ συγκεντρωθῇ ἐπὶ τῇ βάσει ἐξηκριβωμένων πληροφοριῶν πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν δρᾶσιν τῶν εἰρημένων καλλιτεχνῶν. Θὰ περιέχουν πλήρη βιογραφίαν, εἰδικὰς μελέτας, ἀνέκδοτα, εἰκόνας, περιγραφὰς τῶν κυριοτέρων ἔργων των καὶ κρίσεις περὶ τοῦ συνολικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐργασίας των.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς καθαρῶς καλλιτεχνικῆς σημασίας τοῦ ἔργου, ὅπερ θὰ μᾶς γνωρίσῃ αὐτοὺς ἐν πάσῃ εὐρύτητι, τὸ Καλλιτεχνικὸν Λεῦκωμα ἔχει καὶ ἄλλον σκοπὸν—ἐθνικὸν—τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης πρὸς διαπαιδαγώγησιν τοῦ πολλοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐπαρκῆ γνώσιν περὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς πατρίδος μας. Θὰ διδασθῇ οὕτω τὴν ἐξέλιξιν καὶ πρόοδον τῶν Ὀρραίων τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ διάδοσις τοῦ Λευκώματος θὰ εἶνε πρὸς τούτοις ἐπωφελὴς καὶ διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, εἰς ἣν θὰ παρασχεθῇ οὕτως ἡ εὐκαιρία εἰς ἐκδήλωσιν τῶν τυχόν ἐνυπαρχουσῶν ροπῶν καὶ κλίσεων πρὸς καλλιτεχνικὴν σπουδὴν.

Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐκδόσεως τοῦ Λευκώματος τῶν Τηνίων καλλιτεχνῶν ἔτυχε θερμῆς υποδοχῆς παρὰ τῆς Ἑλλ. κοινωνίας, πανταχόθεν δὲ ἐξεδηλώθη προθυμία εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ πρὸς τελειοτέραν ἐμφάνισιν.

Παρουσιάζει ἤδη προσανατολισμὸν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἑλλ. χρώματος. Εἰς τὰ συνθετικὰ ἔργα του ἡ πρωτοτυπία ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν πιστὴν καὶ λεπτὴν ἀναπαράστασιν. Ἐπιτυχάνει μίαν ζωηρὰν ἐντύπωσιν μετὰ τὰ ἀπλοῦστερα μέσα.

—Ὁ κ. Α. Γεραλῆς ἂν καὶ ἐπὶ δεκαετηρίδας ἔργαζόμενος, πρῶτην φοράν ἐξέθεσε. Πλείστα ἀΐθουσαι εἶνε στολισμέναι μετὰ ἔργα του, ἰδίως ἐπιτραπέζια. Εἰς τὰ φρούτα καὶ τὰ ἄνθη εἶνε ὁ εἰδικώτερος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀσυναγώνιστος ζωγράφος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ τοπίου δὲν ὑστερεῖ, ἰδίως τοῦ Ἀττικοῦ. Ὁ κ. Γεραλῆς

ἐμμένων εἰς τὰς παραδόσεις τῆς παλαιότερας, ἀλλὰ καὶ καλλιτέρας ζωγραφικῆς, μᾶς δίδει πίνακας οἱ ὅποιοι ἀπειθύνονται τὸσον εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ καλοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν διαίσθησιν.

—Ο κ. Φερεκύδης, ζωγράφος θετικός, δεινὸς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν λεπτομερειῶν, Ἑλληνικώτατος τὴν ἔμπνευσιν. Καὶ ἡ φύσις μὲ τὰ γραφικὰ τοπεῖα διαφόρων μερῶν καὶ ἡ προσωπογραφία καὶ αἱ χωρικά ἐνδυμασίαι—τόσαι ἀντιθέσεις θεμάτων εὔρον εἰς τὸν χρωστήρα του ἓνα δεξιὸν ἐρμηνευτήν. Ἀναμφισβήτητος ἡ ὑπεροχὴ του εἰς τὰς ἀντιγραφὰς τῶν Βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν, ἃς πανομοιότυπῳ ἀναπαριστᾷ εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀμφιδάλῃ τις ἂν πρόκειται περὶ ἀντιγραφῆς. Ἡ τοιαύτη ἀντιγραφὴ εἶνε μίᾳ εἰδικότης, δι' ἣν χρειάζεται, ἢμπορεῖ νὰ εἴπῃ τις, ἰδιοφυΐα. Αὐτὸς, δ κ. Πελεκάσης καὶ δ κ. Π. Ζωγράφος εἶνε οἱ σωτηρες τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης.

—Ο κ. Τόμπρος καὶ τὸ ζεύγος Στεφανοπούλου ἔκαμαν μίαν ἐκθεσιν μοντέρνων ἔργων. Ο κ. Τόμπρος κυριαρχεῖ μὲ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Κανάρη, Παρὰ τὰς ἐπιφυλάξεις ἃς δύναται τις νὰ ἔχῃ καὶ διὰ τὴν ἀνταισθητικὴν στάσιν τοῦ ἥρωος, ἔοιμου νὰ ρίψῃ τὸ ἔναυσμα τῆς ἀνατινάξεως, καὶ διὰ τὴν δυσαναλογίαν τῆς κεφαλῆς ἂν φαντασθῶμεν τὸ ἔργον εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν δι' ἣν προορίζεται—εἶνε ἐν τούτοις ἔργον ἐπιβλητικόν.

Αἱ χρωματογραφίαι Στεφανοπούλου μᾶς ἔκαμαν νὰ τὰς ἀντιπαρέλθωμεν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον. Ἐντύπωσιν κάμνουν διὰ τὴν ἀφθονίαν

τοῦ χρώματος, ἀλλὰ τὴν ψυχικὴν καὶ τεχνικὴν ἀντίληψιν τοῦ θεατοῦ ἀφήνουν ἀσυγκίνητον.

—Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη Ἡλιάδου ἐξέθεσε μίαν σειρὰν ἔργων, ἀξίαν ἐκτιμήσεως τε—ὄχι μόνον διὰ τὴν ποικιλίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν ἀπόδοσιν. Παρήλασεν ἡ Κωνσταντινούπολις μὲ τὰς τὸσον ἐνδιαφερούσας ἀπόψεις τῆς. Μία ἐκθεσις ποῦ δὲν ὁμοίαζε μὲ καμμίαν ἄλλην ἀπὸ τὰς πολλὰς ποῦ ἔγιναν ἐφέτος. Ἀτυχῶς δὲν εἴλκυσε ὅπως ἔπρεπε τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Ἐνδεικτικὸν τῆς φιλοτεχνίας του...

—Ἀφήσαμεν τελευταίους δύο ζωγράφους, τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένους εἰς ἰδίας ἐκθέσεις. Ο κ. Δανιὴλ μὲ τὰ τοπεῖα τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ τὰ σκίτσα του, δίδει πολλὰς ἐλπίδας ἀναδείξεως.

Ο κ. Ἐ. Γιανναράς ἐπέδειξε πλουσιωτέραν σειρὰν ἔργων. Εἰς ὅλα τὰ εἶδη ἡττολήθη, ἀλλὰ κυρίως ἀναδείκνυται εἰς τὴν σύνθεσιν. Αἱ περισσότεραι ἐκθέσεις ζωγραφικῆς περιλαμβάνουν, κατὰ πλειοψηφίαν ἀπόλυτον, τοπεῖα. Συνθέσεις, σκηναὶ τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἡ ἀγροτικὴ ζωὴ, τὰ ἱστορικὰ ἐπεισόδια εἶνε σπάνια, ὡς ἐκ τῶν τεχνικῶν δυσχεριῶν. Διότι εἰς ἓνα πινάκα συνθετικὸν δὲν ἀρκεῖ ἡ παρατήρησις ἢ ἡ ἀκριβὴς ἀπόδοσις μιᾶς ἀπόψεως. Ἀπαιτοῦνται ἐν συνδυασμῷ καὶ ἄλλαι ἀρεταί, αἱ ὅποια δὲν εἶνε εὐκόλουν νὰ ἐκδηλωθῶν. Ο κ. Γιανναράς εἰς τὰ σκίτσα του δεικνύει τάσεις συνθετικῆς ἀξίας. Ἀς ἐπιμένῃ, ἃς μελετήσῃ, ἂν ἢμπορεῖ ἃς φύγῃ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἀσφαλῶς θ' ἀναδειχθῇ.

Κ.

ΤΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΘΕΑΤΡΑ

Ἐξ Ἑλλήνων συγγραφέων ἰσάριθμα πρωτότυπα ἔργα παρεστάθησαν καθ' ὅλην τὴν θερινὴν περίοδον—δράματα καὶ κωμῳδία. Ὅλγα, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι δέκα Θέατρα εἰργάζοντο ἐπὶ ἑξ μῆνας. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν κανὼν δὲν ἔκαμε μεγάλην σειρὰν παραστάσεων, ὥστε νὰ συναγωνισθῇ πρὸς ξένα ἔργα, κρατήσαντι ἐπὶ ἑβδομάδας τὸ πρόγραμμα.

Τοῦ κ. Συναδινοῦ ὁ «Καραγκιόζης», ὅστις τὸ πρῶτον ἐφανίσθη εἰς Αἴγυπτον, εἶνε ἔργον ἀρχετὰ χαρακτηριστικόν, ἀναγόμενον εἰς τὰς γενικωτέρας ἐπιβολῆς ἡθογραφίας, ὡς λ. χ. ὁ Γελωτοποιὸς τοῦ Βασιλέως.

Ο συγγραφεὺς γνώστης τῆς σκηνῆς ἐπραγματεύθη τὸ θέμα δεξιῶς, εἶχε δὲ τὸ εὐτύχημα νὰ ἐνσαρκωθῇ τὸν Καραγκιόζην—ἄσχετον πρὸς τὸν γνωστὸν ἥρωα τοῦ λαϊκοῦ θεάτρου—ἡ κ. Κοτοπούλη, ἓνας ἀληθινὸς θεατρικὸς Πρωτεύς.

Καὶ δύο ἄλλα ἔργα τοῦ ἰδίου «Ἐσὺ φταῖς» καὶ «Ψέμμα καὶ πάλι ψέμμα» ἐμφανίζουν τύπους κοινωνικούς, διαγραφόμενους μὲ πολλὴν παρατηρικότητα. Τὸ δεύτερον ὑστέρησεν τοῦ συγκρίσει πρὸς τὴν ἔχουσαν τὴν αὐτὴν Ἀμερι-

κανικὴν ὑπόθεσιν κωμῳδίαν «Μπόμπυ πὲς τὴν ἀλήθεια».

Ο κ. Μωραϊτίνης, εἶνε ὁ εὐφυέστερος σατυρστῆς εἰς τὸ Ἑλλ. θέατρον. Εὐθυμος, δητικὸς χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς τὸ σόκιν, μὲ λεπτότητα παρωδεῖ τύπους καὶ συνηθείας, μᾶς κάμνει νὰ τὸν παρακολουθοῦμεν πάντοτε εὐχαρίστως. Χάριν μιᾶς εὐφυολογίας, μιᾶς ἀπροόπτου ἄλλα σπινθηροβόλου παρεμβάσεως ἀμελεῖ τὴν πλοκὴν, δὲν προσέχει εἰς τὰς λεπτομερείας, ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν σκηνικὴν οἰκονομίαν. Εἶνε τοῦτο ἀδυναμία συγγραφικὴ ἢ ἀπροσεξία; Οὔτε τὸ ἓν, οὔτε τὸ ἄλλο.

Ο κ. Μωραϊτίνης γράφει τὸ θεατρικὸν ἔργον, ὅπως θὰ ἔγραφε ἓνα χρονογράφημα χιόνιμο—στικὸν ἢ ἐν σατυρικὸν διήγημα. Κατὰ μέρη λαμβανόμενον τὸ «Ταξειδία εἰς τὴν σελήνην» μᾶς δίδει σκηνὰς ὠραϊοτάτας, ἐπεισόδια χαριτωμένα, τύπους σπαρταριστοὺς—ἃς ἢ φιλολογοῦσα κυρία, τὴν ὁποία νὰ γελωτοποιεῖ ἀνικτιομόνως, καὶ ὁ Ἱερογλύτης. Οἱ κριτικοὶ ὅμως τὸν παρεξήγησαν.

Κάποιος δὲν εὔρε εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Μ.